

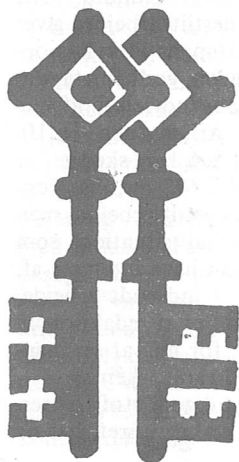
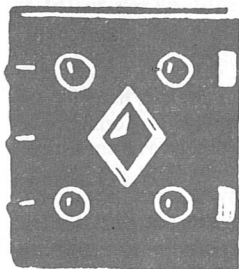
RE-FORMATIO

MEDDELELSER OM KIRKELIG FORNYELSE

5/1983

EN BLOMST TIL GRUNDTVIG

Ved nedlæggelse af blomst ved Grundtvigstatuen
i Vartov den 10. september 1983

HVIS denne statue var magnetisk, og den kunne trække alt det ud af den enkelte af, som vi på den ene eller anden måde er blevet præget af gennem Grundtvigs indsats i dansk kirke- og folkeliv, så ville vi allesammen skifte udseende.

Nogle af os ville gøre det til ukendelighed, og nogle af os ville ikke overleve det. Jeg tror ikke, nogle af os ville blive kønnere. Vi står her ikke, fordi noget andet ville være uhøfligt. (Hvis vi var udeblevet, ville næppe nogen spørge: Hvor bliver Kirkelig Fornyelse af?).

Vi står her ikke for at provokere.

Vi står her, fordi vi er glade og taknemmelige.

Vi er glade for Herren, Vor Gud. Vi er glade for at være Hans børn. Vi er glade for at være det sammen med Nicolai Frederik Severin Grundtvig, som i dag har været et Guds barn i 200 år.

Vi er glade for al den hjælp, vi har fået gennem Grundtvig til at være glade kristne og synge vor glæde ud.

Vi er glade for, at vi har lov til og mulighed for at være grundtvigianere, og frie for forpligtelsen til at være det.

Vi er anfægtede over, at vi som kirkelig fornyelsesbevægelse ikke foreløbig har vist nogen ydre folkelig gennemslagskraft.

Men vi tror, at vi skal fastholde vort syn på støvets himmel-glans i vores måde at fremtræde på. Vi ved også, at når Grundtvig så de største syner, blev der leet mest af ham.

Vi tror på 'Helgen her og helgen hisset', og vi tror derfor, at det Guds barn, ved hvis statue vi nu nedlægger denne blomst, også i dag ved den gudstjeneste, vi er på vej til, vil mødes med os i Ånden ved Moses' og Lammets sang.

Poul Exner

BERLINGSKE TIDENDE OG KIRKEN

KOMMENTAR

Nedenstående artikel har været sendt til chefredaktøren på Berlingske Tidende. Han har gennem Annelise Bistrup svaret mig, at den »vil indgå som et værdifuldt bidrag til den løbende vurdering, vi foretager af kirkestoffet«, men jeg har ikke fået noget svar på de spørgsmål til redaktion

IGennem mange år har jeg daglig læst Berlingske Tidende, dels fordi jeg er borgerlig af politisk overbevisning, og dels fordi Berlingske Tidende er den avis, der irriterer mig mindst. Men da jeg også er præst og meget interesseret i Kirkens liv, ikke bare for min gode løns skyld, men fordi jeg tror, at Jesus er Sandheden og derfor er en nødvendighed, for at menneskelivet kan lykkes, så kommer den dag, hvor man spørger sig selv: hvordan er egentlig min avis' forhold til Kirken? Det har jeg så undersøgt ved hver dag at se, om der står noget i avisen om Kirken, og jeg begyndte i september 1981 og sluttede den 17. juni 1983.

Af avisens »daglige« forhold til Kirken kan nævnes en liste over »Gudstjenester og Møder«; i den daglige fødselsdagsliste er præster optaget, og embedsbesættelser inden for folkekirken bekendtgøres under »officielt«. Igennem lang tid har der om lørdagen været en gennemgang af søndagens tekst ved forskellige præster, men der ligger ikke nogen holdningstilkendegivelse fra avisens side i udvalgte af præster. Om søndagen er der nogle præster, der skiftes til at skrive et lille stykke, og er der mon i den redaktionelle opsætning af dette stykke en holdningstilkendegivelse fra avisens side?

Hvis en avis har vågne læsere, så vil der fra læserskaren komme reaktioner. De kan komme i form af læserbreve. Jeg har bemærket 16 læserbreve med kirkeligt indhold. Hvis jeg skal karakterisere deres indhold, så vil jeg kalde dem for positive

tionen, som jeg slutter min artikel med, hverken direkte eller derved, at den er blevet offentliggjort i avisen. Derfor bringes den her i Re-formatio, og jeg vil gerne spørge Re-formatios læsere: Hvad skriver jeres daglige avis om Kirken?

Knud Christensen

over for den overleverede kristentro, bortset fra et enkelt, som er mere humanistisk end egentlig kristeligt.

Af andre indsendte artikler om kirken har jeg bemærket 7. De er alle skrevet af politikere: 2 af medlemmer af Kristeligt Folkeparti (med billede), en af Preben Wilhjelmsen (uden billede), en af Hagen Hagensen imod biskop Ole Bertelsen (med billede af den pige sagen drejer sig om) og endelig 3 artikler af den nuværende kirkeminister Elsebeth Kock-Petersen, hvoraf de to er med billede af hende. Emnerne har været helligdagslovgivningen, jul og forholdet mellem stat og kirke.

Med hensyn til kronikker er jeg lidt i tvivl, når jeg skal bedømme avisens holdning til Kirken ud fra dem, for: er de bestilt arbejde, eller er de skrevet på forfatterens eget initiativ? Jeg har bemærket 6 kronikker med kirkeligt indhold. Hvis disse kronikker er bestilt arbejde, giver de udtryk for redaktionens kirkelige opmærksomhed, og jeg kan godt forstå, der kommer en kronik om indvielsen af menighedsfakultetet i Århus (den 16.10.1982), men så vidt jeg kan skimme, er kronikken den 18.05.1982 om »Samfundet og kirken« ikke bestilt arbejde, men udsprunget af en lokal situation, som kun lokalt kendte kan have interesse af. Hvis denne kronik er indsendt arbejde, så er den altså akcepteret af redaktionen, altså også med dens, for mig at se, mangel på forståelse for, hvad Kirken er.

Præste-sager er altid godt stof i aviserne, og de få sager der har været, har da

også været behandlet i Berlingske Tidende. Der har været henvisninger til dem på forsiden: »Præst sat i rette af minister« og »Stort flertal vil beholde præst« – og så følger der en udførlig beskrivelse af en folkeafstemning i et jydsk landsogn. Der har også i forbindelse med disse sager været bragt billeder, nemlig af en kvindelig kirkeminister og en kvindelig præst, det sidste i forbindelse med en større artikel om hende, men ingen billeder af de præste-mænd, der har været involveret.

Der findes også en Kirke i udlandet, og denne har på nogle områder redaktionens bevågenhed. På den side i søndagsavisen, hvor man skriver om rejser, natur og mad har der været 2 artikler om kirkelige begivenheder i udlandet: »Tyskerne mindes den lille munk, der udløste et skred«, og så følger en udmærket artikel om Luther og Wartburg og Wittenberg og til slut en henvisning til Tysk Turist Central, hvis man skulle få lyst til at rejse udenlands og fejre Luther i anledning af 500-året for reformatorens fødsel. Der har også været en udmærket artikel om »Verdens første kvindelige arkitekt vender hjem«, den hellige Birgitta af Vadstena. Artiklen slutter med at slå fast, at Vadstena igen er blevet et valfartssted.

På den side i avisen, der har overskriften UDlandet, har jeg bemærket to notitser med kirkeligt stof: en halv spalte med billede af den norske præst Børre Knudsen og en lille notits i sidens højre spalte om den engelske statskirke og a-våben. Men ud over det har jeg ved at læse Berlingske Tidende fået det indtryk, at Kirken i udlandet er paven i Rom. Jeg har bemærket ikke færre end 26 artikler og notitser med direkte tilknytning til paven og romerkirken, adskillige af dem med billeder. Pavens rejser og hvem der besøger ham er beskrevet, og der er små notitser om, hvad der sker rundt omkring i den romersk-katolske kirke. Alle disse oplysninger kan ingen af avisens læsere have noget imod, men når man lægger mærke til, hvorom disse oplysninger koncentrerer sig, kan man ikke lade være

med at undre sig over redaktionens holdning. Finder man, at pavekirken er så væsentlig en faktor, at man må have en direkte linie til Vatikanet, eller skriver man så meget om den romersk-katolske kirke, fordi det er det eneste sted, hvor man i redaktionen har fået øje på, at der er en Kirke?

Når jeg ser på redaktionens beskrivelse af Kirken i Danmark, er jeg lige ved at tro, at det er årsagen. Der var en ung katolsk kvinde fra Philippinerne, der kom i vanskeligheder. Da den romersk-katolske biskop i Danmark, H. L. Martensen trådte i aktion for hende, fik han al den presse, han kunne tilkomme. Der var artikler, billeder og interviews. Den folkekirkelige biskop og domprovst i København kom ganske vist på forsiden af Berlingske Tidende, da også de blandede sig, men der var ingen billeder af dem, og det gav heller anledning til artikler om, hvem de er, eller til interviews med dem. Da den folkekirkelige biskop i København rejste til fredsmøde i Uppsala, skrev den socialdemokratiske politiker K. B. Andersen et stykke, smukt indrammet, om »Biskopper og grønhandlere«, og redaktionen fandt anledning til på forsiden at skrive: »Biskoppen uden mandat«. Det er så nogenlunde, hvad Berlingske Tidende har skrevet om de danske biskopper i 2 år. Vi hører altså mere om biskoppen i Rom end om de danske biskopper, og der skrives pæneste om ham i Rom. Er det mon fordi der ikke er noget pænt at skrive om de danske biskopper, eller fordi der ikke er noget at skrive? Deres rejser og deres ord er uden betydning.

Af små notitser om, hvad der sker i den danske kirke, har jeg bemærket 7: om Indre Mission, der arver dødsbo; uddeling af bibler ved adventisterne; Dansk Europamission og hjælp til Polen, og et par andre ting. Den eneste redaktionelle holdning, jeg kan læse ud af disse små notitser, er: lidt spredt fægtning og tilfældighedernes spil. Og så kan jeg ikke lade være med at komme med en kommentar til omtalen af et dødsfald. Da

sognepræst Frank Nør omkom ved en ulykke, skrev Berlingske Tidende: »Biskop Erik Jensen, Ålborg, anbefalede afskedigelse af den 29-årige præst, men det endte med, at Frank Nør modtog en advarsel». Alt dette er for så vidt rigtigt, og dog løgn: Biskoppen anlagde provstesag mod Frank Nør. Denne sag vandt Frank Nør og modtog bagefter en advarsel fra kirkeministeren. Denne advarsel modtog Frank Nør ikke, men han sendte den tilbage til kirkeministeren, hos hvem den nu beror.

Journalister ved Berlingske Tidende har siden september 1981 skrevet 12 signerede artikler i avisen om kirkelige forhold i Danmark. De har alle været om ting, der på en eller anden måde har været fremme i debatten: om den kirkelige lovgivning, faldende dåbstal og tvangsflytning af præster. Journalisten skriver vel kun signerede artikler om de ting, han finder væsentlige, og med det ordvalg, han bruger, giver han vel også udtryk for, hvad han mener. Derfor må jeg citere, hvad der blev skrevet, da vi fik en ny kirkeminister: »Baggrunden er i orden når en af venstres unge løvinder kan sætte sig til rette i ministerstolen. Hun er præstedatter og har en fortid som søndagsskolelærerinde. I dag arbejder hun som fuldmægtig i udenrigsministeriets retsafdeling». Jeg har lidt svært ved at tage disse begrundelser for kvalifikationer til et ministerembede alvorligt, og jeg må spørge mig selv: Véd journalisten, hvad en kirkeminister laver, og bruger han eventuelt de samme løsagtige argumenter, når han skal bedømme andre ministres kvalifikationer?

Men hensyn til dækningen af Kirke og ægteskab er der vist ikke stor forskel på Berlingske Tidende og den kulørte ugepresse: når bare man er kendt i offentligheden, så dækkes alt. Om det er anden, tredje eller fjerde gang man bliver viet i kirken er underordnet. Da Spies blev viet for fjerde gang, var der strejke på avisen, men så fik vi det dagen efter, både på for- og bagsiden. Der dukkede også no-

get frem i avisen, da liturgikommissionens nye forslag til vielsesritual forelå. Det blev omtalt på forsiden, og Helle Ravn Larsen skrev i en artikel: »Præsterne kan fremover bruge et nyt, mere tidsvarende og positivt vielsesritual». Det negative og utidssvarende i det gamle ritual må vel være, at det entydigt taler om ægteskabet som en livslang forbindelse, hvilket ikke længere er god, borgerlig moral og borgerskabets holdning til det kristne ægteskab. Else Cornelius skrev i anledning af vielsesritualet en artikel den 13.03.1983: »Til døden jer skiller». Det kunne være morsomt at komme med en billed- og tekstanalyse af denne artikel, for jeg tror bestemt, at den giver udtryk for noget grundfæstet i det borgerlige Danmarks forståelse af, hvad Kirke og ægteskab er. Her er et smukt billede af et par mennesker omkring de 40. Adeligt navn. Begge gift for anden gang og naturligvis i en kirke. I en sådan artikel hører også en præst hjemme: et smukt billede af en nydelig kvinde.

Inden jeg kommer til det sidste, som jeg vil omtale i min analyse af Berlingske Tidende og Kirken, nemlig ledere, må jeg lige nævne, at der har været en artikel om Tine Schmedes på Herrens vej (med billede), en artikel om en kvindelig menighedsplejer (med billede), samt tre smukt opsatte artikler med billeder af kvindelige præster.

Og så var det lederne. Jeg går ud fra, at en avis' leder er noget, som er velovervejet fra redaktionens side, noget man har drøftet, og at man i en leder giver udtryk for avisens holdning. I den tid, jeg har beskæftiget mig med Berlingske Tidendes forhold til Kirken, har der været 3 ledere med kirkeligt indhold: »En bibel i tidens sprog»; »Påskemorgen»; »Kirkelig kunst». »En bibel i tidens sprog» (10.09.1981) handler om en ny oversættelse af Det gamle Testamente, som kirke- og kulturministerium ikke vil yde økonomisk støtte til. Avisen skriver: »I betragtning af at 90 % af befolkningen vedkender sig Biblen som det kirkelige livs

grundlag, er der anledning til forbavelse over, at denne sag skal præges af løbende økonomiske problemer!» Jeg hæfter mig ved »Biblen som det kirkelige livs grundlag».

»Påskemorgen» er en leder skrevet på skedag 1982. Avisen skriver: »Forårsollen morgenrød er et udtryk, som et mindretal af befolkningen knytter særlige tanker til på denne søndag i april. - - Påsken er forvandlet til en ferietid. - - Mens bibel og salmebog før i tiden lå fremme i hjemmene som et vidnesbyrd om religiøs frimodighed, er det nu almindeligt at omgive sin holdning med en art blufærdighed. - - ». Jeg hæfter mig ved den redaktionelle bemærkning om, at kun et fåtal kender påskesalmen »Som forårsollen morgenrød stod Jesus op af gravens skød», og at Biblen er forsvundet fra hjemmene.

»Kirkelig kunst» (17.06.1983) handler om betimeligheden af at lade en kunstner, Carl-Henning Pedersen, som ikke har beskæftiget sig med kirkelig kunst, udsmykke Ribe Domkirke. Avisen skriver: »Det har altid været et fornemt kendetegn for den danske kirke, at den er en folkekirke. - - En kirke for hele folket, åben for enhver, tilhørende alle. Dens åbenhed er dens adelsmærke. - - ». Jeg hæfter mig ved sætningen: »Åben for enhver, tilhørende alle».

Dersom jeg i min vurdering af Berlingske Tidende knytter tankegangene i de tre kirkelige ledere sammen, bliver det vist til noget som: kirkens liv bygger på biblen, men biblen er forsvundet fra kirkemedlemmernes hjem, og derfor er kirken åben for enhver og tilhører alle. Alt så uanset hvad kirken bygger på. Jeg forstår ikke denne tankegang, og hvis den skulle afsløre noget om redaktionens holdning til Kirken, så må det vist nærmest blive den, at redaktionen ingen holdning og ingen forståelse har for, hvad Kirken er. Hvis jeg sammenligner tonen og indholdet i de artikler, Berlingske Tidende har bragt om den romersk-katolske kirke med de artikler, man har

skrevet om forholdene i den danske folkekirke, så er det to vidt forskellige verdener, man beskriver. Den første omtales med respekt og med saglighed, den sidste, - ja, kommer redaktionens holdning ikke klarest til udtryk ved den overskrift, man finder på side 9 den 17.06.1983: »Djævluddriver træder tilbage». Ved denne overskrift vil en dansker vel først og fremmest tænke på en åndemener i Afrika eller noget lignende, men nej, det drejer sig om en præst i den danske folkekirke. Overskriften viser hverken kristen respekt for det kirkelige embede eller humanistisk forståelse for andre mennesker og deres arbejde. Overskriften latterliggør en præst i den danske folkekirke og afslører redaktionens mangel på kendskab til, hvad der sker i den danske folkekirke, når en hedning optages i den ved dåb: han modtager ved præsten korsets tegn (eksorcisme!) og må forsage djævelen og alle hans gerninger og alt hans væsen.

Vi præges alle af det vi ser og det vi læser. Når jeg læser Berlingske Tidendes artikler om den danske kirke og ser billeder af kirkelige emner, så smittes jeg af det. Og jeg synes ikke, jeg smittes af noget godt. Jeg kan ikke rigtig se sammenhængen mellem artiklerne og så den Bibel, som Kirkens liv skal bygges på. Men så kan jeg til gengæld læse gode artikler om biskoppen i Rom og hans syn på ægteskab og familieliv og krig og social retfærdighed og gudstjeneste og mange andre gode evangeliske ting.

Når Berlingske Tidende skriver om Kirken, sådan som jeg har vurderet det, gør den det så, fordi:

- 1) den er en god, borgerlig avis, der gerne vil skrive om den danske folkekirke, hvad borgerskabet gerne vil læse, eller
- 2) skriver den så meget om den romersk-katolske kirke, fordi bladets læsere gerne vil høre om den på samme måde som republikanere i en republik gerne vil læse noget om kongelige personer, fra kongedømmer, eller
- 3) skriver man så nedsættende og forvir-

rende om folkekirken og så positivt om romerkirken, fordi man bevidst arbejder på en genindførelse af Kirkens katolske tro i et samfund, der har mistet den evangeliske?

For øvrigt: Det tjener redaktionen til ros, at man har bragt to satiriske tegninger

om kirkelige forhold på leder-siden. Kun det, man kan forholde sig humoristisk til, har man et ægte, menneskeligt forhold til.

Knud Christensen

MUNKELIV?

MÅSKE er der nogen, der tror, det er sagen at gå rundt i landet og tale om sit eget livs mål og mening. For munken er dette det fjerneste af alt og den værste forførelse bort fra det egentlige liv, som er det altafgørende for ham, og som det er den letteste sag at svigte. Derfor er det med store betænkeligheder, jeg har sagt ja til at komme her i dag. For en munks principielle kaldelse og vidnesbyrd til verden er – også i dag – at leve munkeliv.

Endvidere ved jeg ikke, om det er muligt blot nogenlunde tilfredsstillende med min tungs brug at give udtryk for den livsførelse og livserfaring, som mangfoldige generationer af munke er nået frem til. Derfor føler jeg mig temmelig inkompetent med mine knap 10 år i kloster til at løse denne opgave.

Når jeg alligevel har påtaget mig denne opgave, selv om jeg er munk og er vis på, at Gud har kaldet mig til dette liv, og dette føler jeg som tungtvejende grunde til ikke at træde frem her i dag; når jeg alligevel vover det, skyldes det den omstændighed, at når Kirken kalder sin søn, så må han adlyde, dog med bevidsthed om sin begrænsning og utilstrækkelighed.

Da jeg for godt et halvt år siden blev bedt om at tale her om ordensliv, rettede jeg det til munkeliv. Grunden skal jeg vende tilbage til. Men måske har I bemærket, at jeg har sat et spørgsmålstejn bag efter ordet munkeliv. Det hænger sammen med det forhold, at for en lu-

theraner, hvis der findes sådanne i vor tid, vil munkeliv altid være et særdeles tvivlsomt foretagende. Men også for munken er hver dag et spørgsmålstejn, og dette håber jeg at kunne belyse.

Siden babelstårnets dage har mennesker været præget af begrebsforvirring, og den verden, vi nu er på vej ind i, er heller ikke fri for uklarheder. Munkeliv og klosterliv f.eks. synes jo at tale om det samme. Men klosterliv behøver ikke nødvendigvis at være munkeliv. Ordensliv kan være alt muligt, fra livet i frimurerloger til livet i trappistklostre.

Jeg vil nu forsøge at føre jer med mig ind i munkelivet. Vi vil begynde med de ydre forhold, klosteret, dets bygninger og deres indretning, og når vi er kommet derind, vil jeg forsøge at åbne døren til den del af munkelivet, som kun kan ses af munken selv.

Klosteret eller munkehuset, som det måske egentlig burde hedde, er det miljø, som præger munkens hverdag. Klosterbygningen bliver selv den mest ortodokse lutheraner fascineret af, måske endda henrykt over, især når han møder den i dens klassiske arkitekters skønhed med dens firfløjede kompleks. Klosterkirken danner nordfløjen, og den har skønne hvælvinger, der får munkenes sang til at klinge med akustisk liflighed, østfløjen rummer sakristi, kapitalsal, varmesue, sovesalen (dormitoriet) ligger på første sal, hvorfra trappen går direkte ned i kirken, spisesalen (refektoriet) finder vi i sydfløjen, hvor også køkkenet befinder

sig. Gæster får plads i vestfløjen, hvor også klosterets administration er at finde. Disse fire fløje omgiver den i alles øjne så romantiske klostergård (klostret), som med sin eksotiske arkitektur fører os ind i et miljø, der toner af fjerne tiders mystik og kontemplation. De dunkle klostergange, hvis hvælv er båret oppe af veltilhugne søjler, omklamret af slyngroser, kontrasterer mod fratergårdens fontæne, der midt i middagssolens hede sprudler svalhed frem i den kvalme sommerdis. Hvis vi nu i denne drømmestemning som en tryllekunstner gør et knips med fingrene og virkelig befinder os i et levende kloster, finder vi i idyllens skygge en kutteklædt munk med hættens trukket langt frem for øjnene, andægtigt læsende i en from bog. I en anden af klostergangene står en munk sysselsat med at placere en buket friskplukkede roser i en vægniche foran et helgenbillede.

Kirkeklokkerne ringer i fredfyldt harmoni, munkene bevæger sig frem, ærbødigt og tagende hensyn til hinanden, til statio i den østre klostergang. Abbeden slår et slag i håndfladen, og den velordnede procession tager ind i klosterkirken, hvor munkene to og to bøjer sig næsten til jorden foran kirken store kvaderstensalter for derefter at indtage deres pladser i korstolens rækker. Hvælvingerne fyldes af den gregorianske sang, der stemmer sinde og fylder sjælen med fred.

I, som står udenfor og lytter og ser, siger i jeres stille sind: Dette er paradys.

Den hellige Benedikt skrev sin munke-regel en gang i midten af 500-tallet. Der kan være god grund til at spørge, hvorfor netop Benedikt fra den lille by Nursia i Mellemitalien lidt syd for Rom, og som anså sig selv for at være en meget ubetydelig regelskribent, formåede at skrive en regel, der fik uvurderlig betydning for hele den vesterlandske kultur. Men det er måske netop dette, der er grunden.

I knap 10 år har jeg levet i et kloster, som har fulgt hans regel. Selv opfatter jeg Benedikts regel som en syntese af

munketraditionen fra de ægyptiske ørkenmunke, Mellemøstens, Syriens, Mesopotamiens og Grækenlands munkefædre og regelforfattere frem til de tidlige vesterlandske munke. Alle disse nærer Benedikt stor højagtelse for, han berømmer dem og viser hen til dem. Med dette som baggrund vil jeg forsøge at føre jer ind i munkelivet. Da den benediktinske munketradition er den, jeg kender bedst, er det også den, jeg vil citere mest.

Intentionen for Benedikts kloster er, som han udtrykker det i prologen til sin regel: At grunde en skole i Herrens tjeneste. En skole, hvor munkene kæmper som soldater under en abbed og en regel. Kampen er mod Djævelens snedige anløb, som opægger egenviljen, og våbnene i kampen er lydighed og ydmyghed, for at det må ske, som vi beder i Fadervor: Ske din vilje.

Vi står nu uden for klosterporten og banker på. Porten bliver åbnet af en gammel vis broder, hvis ydmyge vandel har bevirket, at abbeden har fundet ham værdig til denne meget ansvarsfulde stilling. Det er en stilling, som kræver, at den, som har fået den, har fået nådegaven at bedømme ånder. Munken ser Kristus i gæsten, skriver Benedikt, en henvisning til dommedagslignelsen: Jeg var fremmed, og I tog imod mig.

Vi bliver herefter forestillet for klosterets leder, abbeden. Benedikt beskriver ham i sin regel som en karismatisk person, som lader nåden gå for retten, en, som i alle forhold tager vare på den enkeltes tarv. Han bør i alt afspejle Kristus, for abbeden er for munken Kristi repræsentant. Men Benedikt indfører ikke uden frygt embedet som abbed, idet han forudsiger et gensidigt magtmissbrug for såvel abbeden som munken. Benedikt siger om abbeden: Han må altid betænke den titel, han bærer, så han ikke håner ham, som han viser hen til. Og til munken siger han med apostelen: Vær lydige mod jeres lærere, og: Hvad de siger, skal I gøre, men ej deres gerning.

Munken ser altså Kristus i gæsten, en

holdning, munken i det hele taget har over for sin næste. På denne måde er Kristus altid nærværende, og dette må vi hele tiden bevare i vort sind under vor fortsatte vandring ind i klosteret. Dette vil gøre sig gældende i den måde, han mødes på af abbeden og munkefællesskabet. Benedikt foreskriver, at man skal udgyde vand over gæstens hænder og vaske hans fødder, man skal bede sammen og derefter give fredshilsen. Hvis abbeden ikke selv har tid til gæsten, vil en munk få den opgave at sørge for gæstens timelige og åndelige behov.

Men vi er kommet til klosteret for at se, hvad munkeliv er, og vi må derfor fæste vore øjne på munkene i deres hverdag. Udtrykket: Ora et labora, er tilskrevet Benedikt. Det står ganske vist ikke i Benedikts regel, men det er et godt udtryk for hele det benediktinske klosterliv. Det er et liv, hvor bøn og arbejde er forenede.

Munkens dag består af 7 tidebønner (i vor tid er de reduceret til 6 plus daglig messe) indflettet i manuelt arbejde af forskellige slags og åndelig læsning (studium af hellige forfattere eller andet). Paulus siger: Den, der ikke vil arbejde, skal heller ikke have føden. Dette gælder for munken såvel som for alle kristne, og Benedikt siger: Først når munkene lever af deres hænderns arbejde, er de virkelige munke. En ørkenfader fremhæver, at han anser arbejdet forenet med bønne i fællesskab med hinanden som det bedste, således at man først beder en tid, derefter arbejder en tid o.s.v. Munken ser ikke arbejdet som en hindring for bønne, men betragter gudstjeneste og manuelt arbejde som en enhed, så bønne gennemtrænger det hele »for at Gud i alt må blive æret«.

Man kan betragte gudstjenesterne som mærkepæle i munkens hverdag, derfor vil vi se lidt nærmere på dem, men for ikke at holde foredrag i liturgi vil jeg forsøge at belyse de vigtigste elementer. Davids salmer er altid den faste bestanddel af munkens bøn. De er en bønneskole,

som munken har arvet fra Israels folk, fra Jesus og hans disciple og de første kristne. Ikke mindst har munkene overtaget eller forsat de første kristnes bønneskema. Dette er i høj grad præget af troen på Kristi nær forestående genkomst. Denne forventning, som prægede oldkirken, har munkene fortsat og systematiseret. Nattens tidebøn (Matutinen), som i høj grad præges af påskens budskab med sine tre nattevagter, og som slutter i morgengryet, har munkene direkte overtaget fra oldkirken. Det er den vigtigste af tidebønnerne, præget af Jesu ord: Våg og bed, og af Psalterens ord: Midt om natten står jeg op for at takke dig, Herre. Det er den længste tidebøn med sine 12 salmer og 3 gammeltestamentlige lovsange.

Dagens tidebønner indrammes af de to lovsangsgudstjenester, Laudes om morgenen med 8 salmer, afsluttet med Benedictus (Sakarias lovsang), og Vesper om aftenen med 4 salmer og Magnificat (Marias lovsang) som afslutning på dagens arbejde. Derimellem ligger de små tider, først Ters, hvor vi ihukommer Helligåndens komme, hvilken vi også trænger til under vort daglige arbejde med hænderne. Sekst midt på dagen, den tid hvor trætheden og sulten sætter munken mest på prøve, og den time hvor Jesus begyndte sin korsvandring. Non om eftermiddagen bedes med Jesu ord: Det er fuldbragt, i mindet. Ved skumringstid kommer så Vesperen, og munkens dag fuldendes med Completoriet, som bedes lige før munkene går til nattens hvile, og da det er mørkt, er det de samme salmer, der bedes hver dag, så de kan bedes uden bøger.

Fordelt på disse 6 daglige bønner beder munken uge efter uge alle Davids 150 salmer igen og igen generation efter generation. Benedikt siger, at munkene bliver alt for træge i deres bøn, om de beder mindre.

Nu er vi inde i klosteret, og vi ser munkene i gudstjenesten, i arbejdet og til dels i ensomheden. Vi står nu over for

en dør, som er meget svær at åbne, især for den, som kun er gæst i klosteret, det er døren til cellen. På Benedikts tid boede munkene i fællesskab, d.v.s. de sov i dormitoriet (sovesalen) i hver sin seng, læste sammen, bad sammen, spiste sammen o.s.v. I dag har de fleste klostre celler, værelser for hver enkelt munk. Det havde de første munke også, og det er i grunden meget evangelisk. Men cellen kan blive som en sovepude for munken, et tilflugtssted, hvor han kan gemme sig for sin næste og dermed også for Gud, som han er kommet til klosteret for at søge. Det er nu ikke denne celle, hvis dør det er svært at åbne. Benedikts kloster, som ikke havde nogle håndgribelige celler, rummer alligevel celletanken, idet hver enkel munk bliver betragtet som en celle i fællesskabet. Dette fremgår tydeligt af Benedikts beskrivelse af munkens private bøn.

Den spontane bøn, som man måske også kunne kalde den, bør være ren og kort. (»I bliver ikke hørt på grund af Jeres mange ord«). Dette gælder især, når hele fællesskabet er samlet. Dog hvis Helligånden giver den enkelte en særlig inspiration til bøn, bør han helt alene gå ind i oratoriet (bedesalen) og bede med tårer og et sønderknust hjerte.

Nogen vil måske spørge, om munken i dette paradisiske miljø er et lykkeligt menneske. Hertil kan man svare både ja og nej. Man kan sige, at klosteret er et lykkeligt miljø. Men munken søger ikke munkelivet for miljøets skyld, men først og fremmest fordi han har indset, han er en synder. Det er denne indsigt, som fører ham til et sted, hvor han frivilligt lader sig lukke inde for at lære at ydmyge sig under Guds vilje.

Ydmyghed er den vej, han søger at vandre ad i klosteret. Benedikt beskriver ydmyghedens vej som en stige, idet han bruger billedet fra Jakobs drøm, hvor Gud sidder øverst på sin trone, og engle stiger op og ned ad stigen. Stigens sider er vort legeme og sjæl, siger han, og i disse sider har Guds kaldelse indsat forskel-

lige ydmyghedens eller disciplinens trin, som vi skal stige ad.

Ud fra disse ord af Benedikt kan man sige, at ydmygheden er inde i munken i og med, at Gud har kaldet ham. Dog kan det være nødvendigt, for at han kan få øje på ydmyghedens trin, at disciplinen kommer ham til hjælp. Med den sidste sætning i Benedikts beskrivelse: at disse trin er til for at stige ad, menes, at hvis man ikke praktiserer ydmygheden, altså at man lever i hovmod, så kommer man ingen vegne, og munkelivet bliver meningsløst og tomt.

Benedikt omtaler 12 trin på denne stige:

- 1) Altid at holde sig guds frygten for øje.
- 2) Ikke at elske egen vilje.
- 3) Af kærlighed til Gud at underordne sig sine foresatte.
- 4) At man i udøvelse af lydighed med tavst sind og væbnet med tålmodighed tager imod hårde og kontrære ting, ja selv imod uforskyldt uret.
- 5) At man ikke dølger, men ved en ydmyg bekendelse åbenbarer for sin abbed alle de onde tanker, der kommer op i hjertet, og de synder, man har begået i løndom.
- 6) At munken er tilfreds med det alderusleste og allerringeste, og med hensyn til alt, hvad der pålægges ham, holder sig selv for en slet og uværdig arbejder.
- 7) Dette trin betræder vi, når man ikke blot med tungen påstår, men med hele sit hjertes indre følelse anser sig for at være ringere og uslere end alle.
- 8) At munken intet gør uden efter klosterets fælles regel, eller hvad de foresattes eksempel lærer.
- 9) At munken afholder sin tunge fra at tale og iagttagelse af fæmælted, og at han ikke taler, før han bliver spurgt.
- 10) At munken ikke er alt for rede til latter.
- 11) At han, når han taler, da taler jævnt og uden latter ydmygt og alvorligt, med få ord og fornuftigt, og at han ikke råber op.

12) At munken altid viser ydmyghed over for dem, der ser ham, og det ikke blot i hjertet, men også i det legemlige ydre.

Munkens kaldelse har det til fælles med alle kristnes, at vi kaldes til at ydmyge os under Guds vilje. Denne kaldelse sker i Kirken, velsignes af Kirken og leves i Kirken. Munken søger altid at bære hele kristenheden i sit hjerte. Hans mission består mere i hans livsform end i hans tale.

I hele Kirken lever de fleste mennesker i ægteskab, og ægteskabet har det til fælles med munkelivet, at det opstår, velsignes og leves i Kirken. Forskellen består i, at munken lever ugift. Dermed intensiveres hans gudssøgen, som Paulus skriver: Den ugifte tænker på det, som hører Herren til. Lad os nu se lidt nærmere på cølibatet. Munk betyder en, som lever i cellen for Guds riges skyld, og han lever altid i cølibat. Men det betyder ikke, at han er kvindehader eller kvindeforagter. Han anser ikke kvinden for at være et lavere væsen. Munken afstår fra ægteskabet, og det betyder, at han overhovedet ikke søger nogen som helst kompensation for de glæder, som findes i ægteskabet. Han søger noget andet. De første munke kaldte munkelivet for det englelige liv. Det gjorde de ud fra Jesu ord til sadukæerne, at i opstandelsen hverken bortgiftes man eller tager man til ægte. Her genkendte altså munkene sig selv.

Munkeliv består altså deri, at munken søger Gud ved at ydmyge sig under hans vilje. Ydmygelsen er en slags død, idet min egen vilje dør.

Munkesamfundet såvel som den ægte-skabelige familie har man kaldt en mikrokirke. Dette betyder ikke, at munken er befriet for sine almene kristne forpligtelser over for andre medkristne, som ikke lever i klosteret, men at munkefællesskabet har et fælles ansvar over for medkristne. Dette ansvar er gennemsyret af Jesu ord: Jeg var gæst ... jeg var fremmed ... jeg var syg ... jeg sad i fængsel ... og I tog jer af mig, og af saligprisningernes ord i bjergprædikenen. Munken ser således Guds vilje i de krav og besværligheder, som forstyrrer hans hverdag. Det at munken til stadighed forventer Kristi genkomst, gennemsyrer ham i den grad, at han altid forsøger at tage imod Kristus.

Den daglige fejring af nadveren betyder, at nu hører tiden op, nu samles munkene med alle kristne, såvel dem, som gik forud, som dem, der er på jorden nu, de samles omkring nadverbordet i nadversalen, hvor Kristus siger de samme ord, som lyder fra hans mund i den nat, da han blev forrådt. Således er Påskens budskab altid i dag. Hver dag er Skærtorsdag, løfternes, men også angstens dag, hver dag er Langfredag, dagen, hvor vort mod svigter, og hvor vi bryder vore store løfter. Hver dag er Påskelørdag, meningsløshedens og fortvivlelsens dag. Men hver dag er også opstandelsens dag, den dag, hvor Herren går gennem de lukkede døre og siger sit: Fred være med jer!

Br. Birger, Östanbäck

SKABELSE CONTRA UDVIKLINGSLÆRE ELLER TRO MOD TRO

Er emnet nødvendigt?

KAN den kristne stadig med god samvittighed sige ja til den første trosartikel: »Jeg tror på Gud Fader, den almægtige, himmelens og jordens skaber»? Har moderne forskning ikke vist, at livet opstod ved kemiske processer i »urhavet» og siden gennem spontan og tilfældig udvikling og/eller ved mutationer i løbet af millioner af år antog alle de former, inklusive mennesket, som vi i dag finder på jorden?

Børnene i vore skoler læser i deres biologibøger, at sådan er det. Noget alternativ gives ikke! På vore TV-skærme og i biograferne skildres menneskets forfædre med klar og utvetydig henvisning til vor afstamning fra en eller anden abe-art, selv om man ikke er sikker på hvilken art.

Ikke blot ateister og agnostikere men også visse kristne videnskabsmænd mener, at Darwin i princippet har ret, selv om man har forskellige opfattelser med hensyn til detailspørgsmål. Nogle mener, at Gud »skabte» ved at lade udviklingen gå sin gang.

I det katolske tidsskrift SIGNUM nr.6, 1982 siges i en artikel om »Darwinismen hundrede år efter Darwin» følgende: »... i første halvdel af dette århundrede kunne man læse artikler, der behandlede udviklingslæren som et blændværk; men i vor tid er det måske tilstrækkeligt at bruge blot den ene hånds fingre for at tælle de biologer, der ikke tror på udviklingslæren». Men i artiklen siges også: »... selv om man på intet punkt er enige om, på hvilken måde arterne udvikledes af hinanden. De biologiske regler, som her spiller ind, er endnu til en vis grad ukendte. Et endeligt, overbevisende bevis for de fremsatte påstande savnes ofte, og normalt kommer man med 'beviser', som består af et vist antal indicier, som peger i

en vis retning. En måde at argumentere på, som vi kender fra den kristne apologetik, når man vil styrke Guds eksistens med 'beviser'. I begge tilfælde drejer det sig om samlinger af ligheder, lignelser og omstændigheder, hvis budskab falder sammen på en sådan måde, at de maner sindet til at erkende visse påstande som sande» (citater slut).

I de sidste sætninger udtrykkes hele den usikkerhed, som klæber til udviklingslæren, og som adskiller den fra virkelig videnskab. — Vi påstår: Lige så lidt som vi videnskabeligt kan bevise, at Gud er skaberen, kan udviklingslæren påvise, at dens påstande er sande ... Derimod er troen på udviklingslæren en hindring for den kristne tro, fordi der sættes spørgsmålstegn ved troen på Bibelen som Guds Ord. De, som tror på udviklingslæren, må nødvendigvis betragte skabelsesberetningen i Bibelen som ren løgn eller i bedste fald en myte uden nogen som helst forankring i virkeligheden. Disse påstande viser, at svaret på spørgsmålet i overskriften over dette afsnit må være et ja.

Lad os efter denne indledende redegørelse for principper tage visse udvalgte spørgsmål op: Der findes ingen speciel videnskab, som f.eks. hedder »evolutionslære», men mange videnskaber som anlægger visse synspunkter, f.eks. arkæologi, anatomi, biokemi, genetik, embryologi, palæontologi, zoologi. Lægmanden/anmatøren stilles over for et uoverskueligt forskningsmateriale. Videnskabsmanden selv er kun specialist i sit eget fag og forsker i reglen der uden nogen speciel tilknytning til udviklingslæren. Han godtager ofte klart en bagvedliggende udviklings-filosofi af den grund, at så mange omkring ham anser den for sand — eller i det mindste som meget sandsynlig.

Det, som den, der tvivler på udviklingslæren, kan gøre, er at diskutere de »huller» eller de modsætninger, som selv

DE I ARTIKLERNE FREMFØRTE SYNSPUNKTER ER IKKE
NØDVENDIGVIS UDTRYK FOR REDAKTIONENS MENING!

den, der tror på udviklingslæren, ikke kan benægte, og som visse videnskabsmænd kan belyse i kraft af deres fagkundskab. Thi der findes adskillige forskere, som tager afstand fra de påstande, som gøres af kolleger, når det drejer sig om udviklingsmekanismerne. De mener, at der ofte savnes videnskabelig præcision og bindende bevisførelse bag de fremlagte teorier angående udvikling.

Vi vil koncentrere os om tre vigtige spørgsmål: Jordens alder, hvordan livet er opstået og arternes udvikling. — Derefter vil vi fremlægge nogle synspunkter for menneskets ikke-biologiske særstilling i naturen og denne virkeligheds indvirkning på vores stillingtagen til udviklingslæren. — Endelig vil vi gennemtænke, i hvilken grad den nye fysik peger i een eller flere retninger, når det drejer sig om troen på muligheden af at finde rationelle svar på den fysiske virkelighed, som omgiver os, og som vi er en del af.

Jordens alder

Den helt dominerende målemethode for aldersbestemmelse af organisk materiale ved arkæologiske fund er den såkaldte C-14 metode. Alle organismer tilføres i løbet af deres levetid den radioaktive kul-isotop C-14. Da C-14 har en konstant halveringstid, antager man, at fundets alder kan bestemmes ved hjælp af måling af den radioaktivitet, der er tilbage.

Målemethodens tilforladelighed beror helt på den antagelse, at den radioaktive påvirkning har været konstant og har haft samme størrelse som i dag. Denne antagelse kan aldrig bevises, og der findes mange kritikere af metoden og frem for alt dens krav om høj tilforladelighed. Kritikerne hævder muligheden af mange målefejl, at man har erfaret stor spredning af måleværdierne, og at C-14 metoden har vist fejl i tilfælde, hvor man har kunnet bruge andre sikre tidsmålinger.

Jordens meget høje alder, som udviklingslæren forudsætter, og som er anset

for bevist med C-14 metoden, bliver der sat spørgsmålstegn ved af forskellige videnskabsmænd — også af andre årsager end methodens usikkerhed. De mener således, at visse hurtige og målelige forandringer på og i jorden lige så godt kan peges på en betydelig lavere alder. Faktorer af den art er bl.a. sedimentaflejringerne på havbunden, jordens magnetiske felt, havvandets sammensætning, erosionen, flodernes deltadannelse og jordens temperatur.

Heller ikke den geologiske tidstabel med dens biologiske perioder, som regnes for uantastelig i de fleste værker om jordens historie, går fri for kritik. Kritikerne mener, at der er en tendens til »cirkelbevis«. Udviklingslæren forudsætter en voksende kompleksitet hos levende organismer, og fossilfund, som passer med denne teori noteres, medens fund, som modsiger teorien, udelukkes. I visse fund forekommer der nemlig blandinger af fossiler, som er meget vanskelige at forklare ud fra et udviklingssynspunkt. Katastrofeyhoteserne, der som myter lever i alle folkeslag, anses af nogle for bedre at kunne forklare mange af de fænomener, som den »almindelige« udviklingslære har vanskeligheder med. Blot som et eksempel nævner vi forekomsten af kul, olie og gas.

Ovenstående er — meget kortfattet — nogle af de spørgsmålstegn, der kan stilles vedrørende jordens meget høje alder, milliarder af år, der er forudsætningen for livets fremkomst og udvikling ifølge Darwin og hans moderne efterfølgere. Det er dog ikke her, det virkelig problematiske ved udviklingslæren kommer frem. Det alt overskyggende spørgsmål drejer sig om virkeligheden i de *mekanismer*, som først skulle forårsage springet mellem uorganisk og organisk materie, — som dernæst fører den »enkle« urcelle frem til den uoverskuelige artsrigdom af dyr og planter, og som til sidst udvikler den enestående organisme, som hedder mennesket. Det næste spørgsmål, vi stiller, bliver derfor:

Muligheden for livets spontane fremkomst

Den rendyrkede materialistiske udviklingslære tillader kun to årsager til den første begyndelse: tilfældet eller mutationerne. Vi beskæftiger os her ikke med »theisterne« blandt dem, der er tilhængere af udviklingslæren, d.v.s. de, der vil indlægge en form for retningsbestemthed eller målsætning i det, der sker. De forudsætter en intelligens, eller en vilje, d.v.s. en irrationel, metafysisk eller transcendent virkelighed udenfor den materielle, fysiske virkelighed.

I begyndelsen eksisterer altså kun jorden med dens mineraler, vand, gasarter samt atmosfæren og solenergien. Ud af dette skal livet altså opstå! Hvorledes?

De naturlove, vi kender i dag, giver ikke plads for en proces, som indebærer, at enkle uorganiske materialer spontant udvikles til komplekse, organiske sammensætninger. Vi kan ganske enkelt konstatere, at i naturen er det kun i den allerede eksisterende celle, at de organiske sammensætninger dannes, der er nødvendige for cellens/organismens fortsatte liv. (Mennesket har nu med sin intelligens og ved hjælp af omfattende teknisk apparatur lært sig at fremstille organisk, såkaldt syntetisk materiale).

De »naturlige« processer, d.v.s. dem, der ikke styres af mennesker, går i den modsatte retning: de komplekse, organiske substanser nedbrydes efterhånden til enklere, uorganiske bestanddele, som senere igen udgør byggemateriale for de eksisterende organismers vækst.

Selv den rent matematiske sandsynlighed for, at f.eks. aminosyre skal kunne dannes ved en tilfældighed og derefter ved en tilfældighed kombineres til et protein, er faktisk ikke til stede. Forsøg på at beregne tiden for en tilfældig dannelse af en eneste molekyle aminosyre fører til tidsrum, som er flere gange større end den alder, jorden ifølge udviklingslæren nødvendigvis skulle have.

Vi har hidtil kun talt om den nødven-

dige første byggesten, proteinsyremolekylet i den levende celle. Denne byggesten skal bagefter kombineres med millioner andre til et overordentligt velkonstrueret system for at blive til een eneste levende celle med egenskaber, som er helt nye, og som der ikke findes spor af i de organiske bestanddele. Alt forårsaget ved et tilfælde?

Lecomte du Noüy siger følgende i sin bog »At være menneske«... en celledens egenskaber beror på dens *planmæssigt* udviklede struktur. Sammenlign den med en gasblandings *kaotisk* udviklede sammensætning! Denne vedvarende arvelige bestandighed ligger helt udenfor vores sandsynlighedsloves rækkevidde.

Lige så lidt som udviklingslæren kan bevise, at livet er opstået spontant af uorganisk materiale, kan den forklare de mekanismer, som har ført frem til livets enorme rigdom af arter, som jorden udvikler. Hvor desuden hver art af planter såvel som af dyr har sine specifikke arveanlæg, som er stabile i årtusinder.

Arternes udvikling

Udviklingslæren antager, at alle arter efterhånden er dannet af en encellet organisme med mulighed for vækst gennem deling. Evolutionen er siden blevet fortsat gennem såvel »mikro«- som »makro«-udvikling ved mutationer og/eller »naturlig udvælgelse«. Dette er sket i løbet af et antal årmillioner, og resultatet er vores nuværende flora og fauna.

Kritikken mod udviklingslærens grundsyn retter sig frem for alt mod teorien om »makro«-evolutionen. Den bygger på antagelser og hypoteser, som der ikke foreligger beviser for, f.eks. »mellemløst« blandt fossilfund eller i nulevende organismer. Den teori, at fuglenes vinger efterhånden blev udviklet af et pattedyrs forben, forklarer ikke, hvad nytte »halvfærdige« vinger skulle være i kampen for tilværelsen. De kunne ikke anvendes til at flyve med og heller ikke til at springe med. Lige så usandsynlig bliver øjets »udviklingshistorie«. Dette

komplerede organ med dets indviklede samspil med nervesystem og hjerne kan jo umulig have haft nogen nyttefunktion under »mellemtilstanden«. Desuden har øjet jo helt forskellig opbygning hos forskellige dyrearter.

I »The Unesco Courier«, maj 1982 skriver astronomen og matematikeren Chandra Wickramasinghe: »Der er større chancer for, at en tyfon, der raser blandt en samling kasserede flyvemaskiner, dermed kan få samlet een ny anvendelig flyvemaskine, end for at »tilfældet« kan fremskaffe levende organismer af dets livløse komponenter».

Det mest utænkelige er den fremadskridende udvikling af forplantningsorganerne. Ud fra forplantning ved deling hos de »primitive« livsformer skulle »efterhånden« adskilte han- og huneksemplarer begynde at blive udviklede. For at kunne forplantes og overleve er de afhængige af et færdigt system, som ikke blot er teknisk meget kompliceret, men som også forudsætter en komplet genetisk kode.

For at komme ud over paradokserne med den kontinuerlige udvikling, som nødvendigvis må indeholde mellemformer, findes der hypoteser om en »springende« udvikling; mellem lange perioder med stabilitet i arten sker der pludselig en stor forandring. Denne »makroevolutionsidé« stemmer dog ikke med Darwins teorier om den naturlige udvælgelse.

Med »mikroevolutionen« forholder det sig anderledes. Til forskel fra den tænkte »makroevolution« kan den førnævnte konstateres i virkeligheden. Med mikroevolution menes forandringer indenfor arten, og disse kan konstateres både i fossile fund og blandt levende organismer. Mennesket selv bidrager til sådanne forandringer gennem forædling eller dyrkning af arter for dermed at frembringe individer, som kan være mere nyttige eller smukke. I de aller seneste år er menneskets evner til at gribe ind i naturen øget i enestående grad med den såkaldte genmanipulation. Man går simpelthen ind og overfører visse egenskaber

fra en DNA-struktur hos en art til en anden og »skaber« på den måde et nyt individ med de egenskaber, mennesket ønsker. Endnu drejer det sig om bakterier, og det gøres i medicinens tjeneste, men....? Hermed er vi nået frem til de egenskaber, som adskiller mennesket fra alt andet liv på jorden: vores evne til abstrakt tænkning, vores hukommelse, vores mulighed for at opsamle viden samt sidst, men ikke mindst vores evne til at anlægge etiske og æstetiske vurderinger o.s.v.

Menneskets særstilling

Tilhængerne af udviklingslæren mener, at de hos visse dyr kan finde egenskaber, som peger mod »abstrakt« tænkning. F.eks. en abe, som benytter sig af en gren eller en kæp for at få fat i føde, eller en fugl, som tager en sten for at knuse skallen på et æg. Men adskiller denne evne sig fra dyrenes øvrige for os uforklarlige instinkter: at bygge sig et kunstfærdigt bo, at orientere sig over have og kontinenter, at hanen ved sin lugtesans opsøger hønen i kilometers afstand o.s.v.?

Hos mennesket savnes alle disse instinkter, disse nedarvede egenskaber. Vi må have alting lært for at kunne overleve. Vi fødes totalt hjælpeløse, medens kalven straks efter fødslen rejser sig op og søger hen til moderens yver. Mange år under værn og indlæring er nødvendig, før vi kan »stå på egne ben«. Men da bliver vi – set fra et udviklingssynspunkt – endnu mere mærkelige væsener, idet vi overgår naturen!

Ikke nok med, at vi konstruerer og bygger en teknisk »verden«, vi »bygger« også en transcendent verden. På hvilket stadium af evolutionen begyndte primaterne, menneskeaberne, at begrave deres døde i troen på en tilværelse efter døden? Hvordan opstod bevidstheden om det onde? Hvilken form for mutation førte til udformningen af skriftsproget? Eller hvorfor kom impulsen til lovsangen for kærligheden og skønheden?

Spørgsmålene kan forøges i det uendelige. Mennesket er blevet udrustet med gaver, hvortil der ikke findes noget som helst tilsvarende hos andre levende væsener. Udviklingslæren har ingen forklaring på alle disse usandsynligheder – materialistisk set.

Ligger forklaringen på denne læres dominerende indflydelse i de vestlige lande ikke i »hybris«, menneskets tro på ved hjælp af fornuften at kunne give svar på alle spørgsmål? Det er sent i den menneskelige historie, at denne fornuftstro principielt bliver total, men alligevel har denne tro allerede passeret sit kulminationspunkt.

Den nye fysik – en revolution?

Fra renaissanceen i 1500-tallet til 1800-tallets slutning voksede hele tiden tiltroen til muligheden for at kunne give svar på alle spørgsmål. Galilei, Copernicus, Newton og Darwin indenfor naturvidenskaben og Spinoza, Descartes, Rousseau, Voltaire og John Locke indenfor filosofi er blot nogle af de lederskikkelser, der »frigjorde« og »oplyste« det vesterlandske menneske.

Uden i begyndelsen at forkaste »begrebet« Gud betragtedes jorden og universet som en maskine, der fungerer ved hjælp af rationelt forklarlige og eksakte naturlove, som kunne defineres i matematiske funktioner. Til sidst blev Gud dog helt overflødig!

En fascinerende parallel til den naturvidenskabelige materialisme er den dialektisk-historiske materialisme. Det kan med god ret siges, at Karl Marx's historiefilosofi har erstattet kirkens tro som bærende princip for menneskeheden. Kombinationen af udviklingslære og marxisme er vor tids dogmatik.

I begyndelsen af 1900-tallet sker der dog bemærkelsesværdige ting indenfor atomfysikken. Begrundelserne for det »mekanistiske« verdensbillede begynder at vakle. Albert Einstein, Max Planck, Niels Bohr, Erwin Schrödinger og Werner Heisenberg kan stå som talsmænd for

en ny theoretisk fysik, baseret på opdagelser, der kunne verificeres ved hjælp af eksperimenter.

Opdagelsen af, at lyset både er en bølgebevægelse og en partikeludstråling, – at masse er en form for energi, samt at vi må regne med tiden som en fjerde dimension, stiller den »gamle« fysik overfor uløselige problemer. Hertil kommer, at den såkaldte kvantemekanik kuldaster alle forsøg på at give os et realistisk billede af atomerne. Deres virkelige struktur kan ikke studeres, kun forskellige »sandsynligheder«.

Alle disse opdagelser påvirker ikke vores »hverdagfysik«; men videnskabens hidtidige forhåbning om at finde en ensartet og logisk årsagslov, som »forklarer« mikro- og makrokosmos (atomverdenen og det store univers) forekommer nu mere fjern end nogensinde. Vi kan sige, at mysteriet bliver større og større med hensyn til spørgsmålet om, hvad materie egentlig er. Det eneste, vi kan sige med sikkerhed, er, at den er en form for energi – men hvad energi inderst inde er, og hvorfor den eksisterer, ved vi ikke. Eet ved vi dog, at der står skrevet: »I begyndelsen var Ordet ...«

Konklusion – tro imod tro!

1800-tallets tilsyneladende videnskabelige verdensbillede stillede den kristne overfor store problemer. Man troede, at det var nødvendigt at ofre sin fornuft for at kunne tro på Bibelens ord. Allegorisk fortolkning blev ofte en løsning på vanskelighederne. En anden udvej af dette dilemma var at skubbe det til side i Bibelen, som stod imod »rationel« tænkning, deriblandt skabelsen som Guds værk uden »hjælp« af udviklingsmekanismer.

Det sidste århundredes videnskabelige fremskridt har ikke givet de løsninger, som materialisterne ventede sig. Det er ikke blot håbet om at finde bindende bevis for udviklingslæren, der er glippet. Desuden er optimismen med hensyn til verdensudviklingen gået tabt.

(I parentes: Under det materialistiske

verdensbillede bliver det enkelte menneske også frataget alle autoritative retningslinjer for sit liv. Her kan ingen åndelig magt eksistere som en objektiv realitet. Alle normsystemer bliver med andre ord relative. Vi ved, hvilke konsekvenser dette får. Først og fremmest leder unge febrilsk efter hjælp til deres livskamp og flygter dermed ofte ind i psykiske og åndelige blindveje).

Al forskning omkring spørgsmålene om universets og livets oprindelse bygger på sandsynlige formodninger, på extrapolationer. Der var jo ingen til stede, som kunne bringe vidnesbyrd derom! Visse iagttagelser forudsættes altså at gælde også i andre sammenhænge, end hvor de direkte er observerede. Dette er specielt til at tage og føle på, når man lader mikro-evolutionens fakta også blive til hypoteser, hvad angår makro-evolution. At antage en sådan hypotese og ophøje den til en videnskabelig teori bliver da til et trosspørgsmål, eftersom der ikke kan præsteres noget bevis.

Det menneske, som ikke tror på evolutionen, men tror på Gud, »himmelens og jordens, alt det synliges og usynliges skaber» (den nicænske trosbekendelse), kan heller ikke bringe bevis for sin tro. Også han bygger på sandsynlige formodninger eller extrapolerer. Han iagttager universet og jorden samt alt levende med samme intelligens og med de samme tekniske hjælpemidler; men han kommer til et andet resultat. Han finder i naturen en orden og finder i menneskets væsen noget, som ikke er foreneligt med tilfældighedernes spil eller sandsynlighedens love. Filosofen Descartes (f. 1596) sagde: »Når det ikke står i vor magt at bevise, hvad der er sandt, bør vi antage det, som er mest troværdigt». Det mest troværdige er, at livet netop er opstået ved en skabelseshandling.

P.S. 1

Paulus siger i Romerbrevet 1,19-20: »Det, som kan erkendes om Gud, ligger nemlig åbent for dem (de ikke-troende), Gud

har jo åbenbaret det for dem. Thi hans usynlige væsen, både hans evige kraft og hans guddommelighed, har kunnet ses fra verdens skabelse af, idet det forstås af hans gerninger, så de er uden undskyldning».

Måske findes dog hos nutidsmennesker en »undskyldning». Det er længe blevet ført af videnskabens profeter. Et århundrede med teknisk udvikling og materielle fremskridt har ledet det til at tro på MENNESKET i stedet for på GUD.

Det er dog ikke lykkedes udviklingslæren at gøre Guds ord til intet. Den duer heller ikke som en flugtmulighed for mennesket, så det slipper for at foruroliges af det alternativ, at Gud alligevel skulle være til.

P.S. 2

Ringeagten overfor skabelsestroen er stor blandt dem, som mener, at Bibelen kun er menneskeværk. De styrkes i deres ringeagt af det faktum, at Bibelen fortolkes så forskelligt selv af dem, der siger, at de tror, den er Guds ord. Vi har intet forsvaret overfor denne forargelse (skandalen), men konstaterer blot, at det står i 1. Mosebog, at Gud skabte ...

Vi behøver ikke at komme med nogle sikre påstande om skabelsen og den ældste historie *udover* det, som vi finder i Bibelen blandt Guds åbenbarede sandheder. Der står det sagt klart, at Gud skabte planterne og dyrene *efter deres arter* samt mennesket *i sit billede*. Dette er af afgørende betydning for den kristne tro.

P.S. 3

For det naturlige menneske er det uden interesse, om livet er opstået gennem udvikling eller gennem en overnaturlig skabelsesakt. Det er uden interesse, fordi han som uomvendt ikke mener at have behov for forsoningen ved Jesus Kristus.

Har syndefaldet ikke fundet sted, bliver Guds menneskevordelse fuldkommen meningsløs, ligesom det i udviklingslæren er meningsløst at tale om et syndefald.

Forsoningslæren, en af hjørnesteinene i

den kristne tro, bygger på, at 1. Mosebogs tre første kapitler er i dybeste forstand sande, selv om indholdet ikke er fatteligt for vor naturlige fornuft.

Benyttet litteratur:

1. R. L. Wysong: »The Creation-Evolution Controversy» (Inquiry Press, Michigan 1976).
2. E. H. Andrews: »Uttevcklingsläran — fakta eller filosofi» (kan rekvireres fra Bokförlaget Det Står Skrivet, Box 50, S-424 21 Angered).
3. J. N. Hawthorne: »Om Bibel och Vetenskap» (EFS-förlaget 1971).
4. Agne Nordlander: »Mysteriet människan» (EFS-förlaget).
5. Tidskriften Skapelsestro (Föreningen för biblisk skapelsestro. Box 3170, S-400 10 Göteborg).

6. Lecomte du Neüy: »Att vara människa» (Hugo Gebers förlag 1950).
7. Tom G. A. Hardt: »Om skapelsen» (Bokförlaget Pro Veritate, Uppsala 1980).
8. Tidningen Vi Tro nr. 4/1977 (Sveriges evangeliska student- och gymnasiströrelse).

Gunnar Berg
(översat v/Poul Ulsdal)

Forfatterens data: Født 1911, civilingeniør 1933, ansat på Husqvarna Våbenfabrik 1935-76. Som ung atheist, udøbt, mødte MRa, døbt i 1949 og fik efterhånden sit åndelige hjem i Kirkelig Fornyelse, nogle år medlem af bestyrelsen for Hjelmsrydsstiftelsen.

SUBSKRIPTIONSINDBYDELSE

(UDLØBER 1. DECEMBER 1983)

I

Regin Prenter: Den kirkelige anskuelse. Indføring i N. F. S. Grundtvigs folkelige og kristelige grundtanker. Ca. 120 sider indb. Udgiver: Udvalget for Konvent for Kirke og Theologi. I hovedkommission: Forlaget SAVANNE, Christiansfeld. Udkommer 15. december 1983.
Subskriptionspris: 90,00 kr. plus moms plus porto og forsendelse.
Bogladepris: 140,00 kr.

Bogen er blevet til på grundlag af fire dobbeltforelæsninger, som Regin Prenter holdt på Menighedsfakultetet i Århus 2.-5. maj 1983, med følgende indhold:

1. Den kirkelige anskuelses forudsætning: Den historisk-poetiske anskuelse — den mageløse opdagelse.
2. Den kirkelige anskuelse.
3. Ord og Skrift.
4. Grundtvigs bibelsyn.
5. Evangelisk kristendom?
6. Grundtvigs syn på mennesket.
7. Grundtvigs kirkesyn.
8. Menneskeliv og folkeliv.
9. Menneske først og kristen så.

II

N. F. S. Grundtvig — theolog og kirkelærer. To prædikener og fem foredrag udgivet af Udvalget for Konvent for Kirke og Theologi, ca. 70 sider heftet. Udkommer advent 1983. Oplag 400 eksemplarer.
Subskriptionspris: 45,00 kr. plus moms plus porto og forsendelse. Bogen udsendes ikke i bogladen med særlig bogladepris.

Bogen indeholder:

I. To prædikener:

Prædiken over Rom. 11,33-36 ved professor dr. theol. Regin Prenter, Bedsted, holdt på Grundtvigs dåbsdag den 10. september 1983 i Trinitatis Kirke i København ved en mindegudstjeneste afholdt af Fællesskabet Kirkelig Fornyelse.

Prædiken over Matth.ev. 6,24-34 ved sognepræst lic. theol. Jørgen Glenthøj, Borum, holdt ved mindegudstjenester 15. s. e. trin., den 11. september 1983 i Borum og Lyngby kirker.

II. Fem foredrag, som skal holdes på Konvent for Kirke og Theologi 30.-31. oktober 1983 i Missionshuset »Carmel», Århus:

Rom. 10,4-13, bibeltide ved sognepræst, cand. theol. Søren Poulsen, Bolbro.

»Grundtvig som ekseget« ved professor dr. theol. Hejne Simonsen, Århus.

»Grundtvigs Catholicity« ved canon residentiary Arthur McDonald Allchin, Canterbury.

»Grundtvigs treenighedslære fra 1817 og fremefter« ved professor dr. theol. Reginald Prenter, Bedford.

»Injurieprocessen mod Grundtvig 1825-26« ved sognepræst lic. theol. Jørgen Glenthøj, Borum.

★

Disse to bøger vil udgøre et højst tiltrængt korrektiv til de mange, til dels groteske fremstillinger af Grundtvig, som det officielle Danmark har præste-

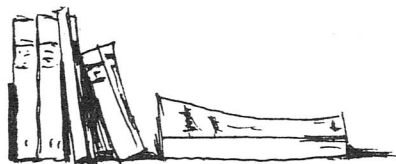
ret i 200-året for hans fødsel, men ikke mindre et korrektiv til den udbredte brug af Grundtvigs navn og tanker til støtte for en statskirkelighed, som mere minder om den statskirkelighed, Grundtvig gennem hele sit liv stod i modsætning til, end om Grundtvigs egen opfattelse og de praktiske følger, han selv drog af den.

Jørgen Glenthøj Helge Haystrup
Peter Legarth Dag Monrad Møller
Søren Ruager Hartvig Wagner

★

Subskription på begge eller en af disse bøger tegnes ved henvendelse til:

Sognepræst Anders Studsgård
Skarrild, 6933 Kibæk

NY BOG OM GUDSTJENESTEN

Den 22. november 1983 udkommer Poul Ulsdal: Tjenesten ved alteret. Udgiver: Re-formatio. I hovedkommission hos Hellberg & Elmquist, Søndervang 19, Hygum, 6630 Rødding. Ca. 100 sider. Pris 60,00 plus moms plus porto og forsendelse.

For at give indtryk af indholdet bringes her de tolv kapiteloverskrifter:

1. Kort rids over vor højmesseliturgis udvikling.
2. Vi har et alter.
3. Messeklæderne.
4. Messesang – nutidssprog.
5. Stillebønner – korstegn og gestus.
6. Salmerne i messen (med forslag til salmevalg).
7. Messens restaurering i praksis.
8. Forberedelsen til messen.
9. En evangelisk-luthersk højmesse.

10. Taksigelse efter messen.
11. Appendix 1 om skriftemålets plads i messen.
12. Appendix 2 om dåbens plads i messen.

Desuden er der diverse registre.

Med denne bog bliver et stort savn i den danske litteratur om gudstjenstlige spørgsmål afhjulpet. I første række er der tænkt på præster – både fungerende og kommende – som læsere.

Bogen vil blive forhandlet gennem forlaget fra udgivelsesdagen og udsendes uden subskriptionstegning. Bestil den hos:

Hellberg & Elmquist
Søndervang 19, Hygum, 6630 Rødding

A.S.

HVOR FUNGERER KIRKEN?

Fra det svenske »Kyrkligt Magasin« nr. 3, 1983 bringer vi følgende oplysning.

Den procentdel af mennesker, som tror på Gud, og som går til gudstjeneste (alle kirkesamfund er talt med) een gang om måneden eller oftere er i forskellige europæiske lande ved begyndelsen af 80'erne følgende:

	Går i kirke en gang om måneden eller mere	Tror på Gud
Irland	88 %	95 %
Spanien	53 %	87 %
Italien	52 %	84 %
Belgien	38 %	77 %
Holland	40 %	65 %
Frankrig	18 %	62 %
Vesttyskland	37 %	72 %
Storbritanien	23 %	76 %
Finland	12 %	70 %
Danmark	12 %	58 %
Sverige	13 %	48 %

Kilde: European Value Survey

HØJKIRKELIGT STÆVNE I ÅRHUS STIFT

Søndag den 13. november 1983, 24. søndag efter Trinitatis, i Hald Kirke og Præstegård – mellem Randers og Hadsund.

- 10.30 Sognets højmesse ved Søren Ruager. Frokost: medbragt mad, drikkevarer kan købes på stedet.
14.15 Foredrag ved Theodor Köhl, Kolund: »Luther og den danske kirke«. Kaffe kan købes på stedet.
16.30 Højtidelig aftensang: vesper. Prædiken ved Theodor Köhl.

Busruten Randers-Hadsund-Frederikshavn kører igennem Hald.

Har De ledige pladser i bilen fra Århus eller fra Randers, kontakt da venligst tlf. 06-25 07 98. Her kan man tilsvarende henvende sig, hvis man er interesseret i at køre med i en privat bil.

Nærmere oplysninger kan fåes på ovennævnte telefon eller hos sognepræst Søren Ruager, Hald, tlf. 06-47 43 42.

På udvalgets vegne
Peter Østerby-Jørgensen

INDHOLDSFORTEGNELSE NR. 5 – NOVEMBER 1983 – 26. ÅRGANG

Poul Exner:	Gunnar Berg v/Poul Ulsdal:
En blomst til Grundtvig	Skabelse contra udviklingslære eller tro mod tro
89	99
Knud Christensen:	Subskriptionsindbydelser
Berlingske Tidende og Kirken . . .	105
90	Ny bog om gudstjenesten
Br. Birger:	106
Munkeliv?	Hvor fungerer Kirken?
94	107
	Høj Kirkeligt stævne i Århus stift . . .
	107

170 HR PASTOR
KNUD CHRISTENSEN
KIRKEGADE 9
3600 FREDERIKSSUND

RESERVERET POSTVÆSENET

RE-FORMATIO

udgives af

FÆLLESSKABET KIRKELIG FORNYELSE

ANSVARSHAVENDE REDAKTØR

Sognepræst *Knud Christensen*, Kirkegade 9, 3600 Frederikssund
Telefon 02-31 03 39

REDAKTIONSUDVALG

Sognepræst *Ole Skjerbæk Madsen*, Kleinsgade 2, 1976 København V.
Sognepræst *Anders Studsgård*, Skovvænget 19, Skarrild, 6933 Kibæk
Pastor *Poul Ulsdal*, Kirkegade 88, 6700 Esbjerg
Stud. theol. *Peter Østerby-Jørgensen*, Tousvej 85, 2.tv., 8230 Åbyhøj

EKSPEDITION

Bladet koster 50 kr. årligt i abonnement
Beløbet indbetales til kassereren for Fællesskabet Kirkelig Fornyelse,
organist *Axel Madsen*, Carit Etlarsvej 5, 1.tv., 1814 København V.
Telefon 01-22 67 67 Postgiro 2 08 81 42

FÆLLESSKABET KIRKELIG FORNYELSE

FORMAND

Sognepræst *Olav Fog*, Præstegårdsvej 11, Blåhøj, 7330 Brande
Telefon 05-34 50 61

BESTYRELSE IØVRIGT

Søster *Karen Bagge*, Hørsholmsgade 22 D, 2.tv., 2200 København N.
Sognepræst *Poul Exner*, næstformand, Svanens Kvarter 19 C, 2620 Albertslund
Organist *Axel Madsen*, kasserer, Carit Etlarsvej 5, 1.tv., 1814 København V.
Sognepræst *Helge Taggatz*, sekretær, Landsbygaden 68, Sengeløse, 2630 Tåstrup
Medlemmer betaler 150 kr. årligt til fællesskabet. Dette beløb omfatter også abonnement på Re-formatio. Ægtepar 180 kr. Studerende og pensionister betaler 75 kr.
for enkelt medlemsskab. Pensionistægtepar 90 kr.